

NORVARs arbeid med opplæringsystem for VA-sektoren

Av Svein Erik Moen

Svein Erik Moen er direktør i NORVAR

Innlegg på seminar 16. mars 2000

1. Opplæringsbehov i VA-sektoren

Vann- og avløpssektoren i Norge har en stipulert gjenanskaffelsesverdi på 180-200 milliarder kroner og omsetter Årlig for 5-7 milliarder kroner. Sektoren er under rask utvikling og består etter hvert av kompliserte prosessanlegg, der det er stort behov for kompetanse. En stor del av de ansatte i VA-sektoren er i en alder som gjør at det om få år vil være et stort rekrutteringsbehov. Det er derfor et stort opplæringsbehov i sektoren.

2. Tidligere kompetansekrav

Kompetansekrav innen vann- og avløpssektoren var tidligere fastsatt av Miljøverndepartementet/Statens forurensningstilsyn gjennom forskrifter. Det var forskrift om kompetanse for legging av VA-ledninger (ADK-forskriften) og kompetanse for driftsoperatører (Driftsoperatørforskriften). I tillegg til forskriftene stilte også forurensningsmyndighetene krav til konkret utdanningsopplegg og godkjenning av dette, dvs de sørget for at utdanningen var på plass.

Ca 1.400 personer har gjennomført driftsoperatøropplæingen etter at den ble etablert i 1987. Av disse har ca 700 søkt om å få utstedt driftspersonellbevis.

Ca 6.000 personer har mottatt ADK1-sertifikat (derav 1.100 ADK-S-sertifikat) fra utdanningen ble etablert i 1989.

Forskriftene ble opphevet fra 1.1.1999. Som følge av dette, vil NORVAR utarbeide en plan som viser kompetansebehov og opplæringsmuligheter/systemer i VA-sektoren. Frem til dette er klart, er det innført en overgangsordning.

3. Overgangsordning

For å sikre kontinuitet i opplæringen innen VA-sektoren, tok NORVAR på seg ansvaret for å videreføre opplæringsordningene. Det vises til NORVAR-orienterer nr 19/98 (1) med henvisning til VA/Miljøbladene 42 og 43, som beskriver anbefalt kompetanse for disse fagområdene ((2) og (3)).

For å arbeide videre med opplæring for ADK-kompetanse, ble det primo 1999 etablert en styringsgruppe bestående av representanter fra Maskinentreprenørenes forbund (MEF), Norske rørleggerbedrifters landsforbund (NRL), kommunene, opplæringsstede-

ne m.fl. Norsk Rørsenter er sekretariat. Det vises til NORVAR-orienterer nr 23/99 om ADK-kompetanse (4).

NORAR har tatt på seg oppgaven med å administrere videreføring av opplæringsordningen for driftsoperatører i en overgangsperiode. Det er tre opplæringssteder som fortsatt er aktive. I NORVAR-orienterer nr 24/99 (5) blir det orientert om opplæringsstilbud for driftsoperatører år 2000. Som et ledd i arbeidet med videreføring av tidligere ordninger, har NORVAR utformet nytt driftspersonellbevis. Pr mars 2000 er det utstedt 23 slike bevis.

4. Fremtidig opplærings-system for VA

NORVAR-rapport 101-2000, Status og strategi for VA-opplæringen (6), beskriver bl. a videre planer for å etablere opplæringsystem for VA-sektoren.

Nødvendig kompetanse

I flg Internkontrollforskriften er det opp til hver enkelt kommune å vurdere sitt kompetansebehov og skaffe seg nødvendig kompetanse. NORVAR vil som

kommunenes/anleggseiernes organisasjon beskrive behov for kompetanse i opplæringsplaner for de forskjellige kategorier innen sektoren. Disse vil bli utarbeidet med utgangspunkt i funksjons- og arbeidsanalyser.

Opplæringsplaner vil være et hjelpemiddel når den enkelte virksomhet skal vurdere egne opplæringsbehov i forhold til egne oppgaver/funksjon og overordnede mål (se fig 1).

NORVAR vil med utgangspunkt i dette søke å påvirke kommunene til å gjøre nødvendige kompetansevurderinger.

Grunnoplæring

Grunnoplæringen er ivaretatt av skolesystemet, hhv videregående skole for operatører/fagarbeidere og høgskolesystemet for driftsledere/ingeniører. NORVAR vil som bransjeorganisasjon søke å påvirke innholdet i grunnoplæringen.

Etterutdanning

NORVAR ønsker å etablere et etterdanningsopplegg for sektoren. Planen er å etablere et modulbasert system. Det vises til pkt. 5.

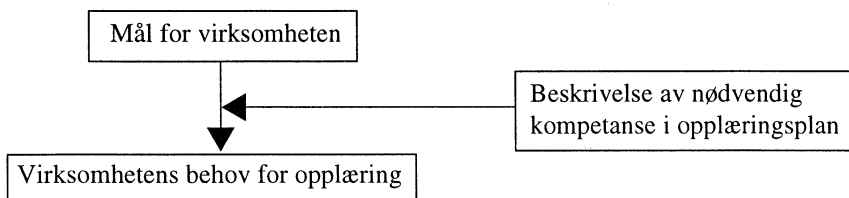

Fig. 1 : Opplæringsplan for en målgruppe vil beskrive nødvendig kompetanse for bestemte arbeidsoppgaver/funksjoner. Virksomheten må selv vurdere behovet for opplæring utfra egne oppgaver/funksjoner og mål for virksomheten.

5. Etterutdannings-system for VA-sektoren

NORVAR ønsker å påvirke innholdet i etterutdanningen for på denne måten sørge for at det finnes relevante opplæringsstilbud for alle nivåer i VA-sektoren. Et fleksibelt system for etterutdanning vil også ha muligheten til raskt å fange opp endringer i opplæringsbehov, f.eks ved innføring av ny forskrift, og samtidig sørge for den nødvendige «spesialiseringen».

Sistnevnte er en viktig årsak til at de fleste bransjer i dag har et eget system for etterutdanning. Grunnutdanningen på videregående skoler og høyskoler i dag innebærer liten grad av spesialisering i forhold til de ulike bransjenes/yrkesgruppenes konkrete arbeidsoppgaver.

NORVAR arbeider med å etablere et modulbasert system for etterutdanning med utgangspunkt i følgende kategorier (foreløpig):

- operatør transportanlegg (ledningsnett, pumpestasjoner mm)
- driftsoperatør vannbehandling
- driftsoperatør avløp
- driftsansvarlig VA
- saksbehandler VA
- spesialkurs (nytt regelverk, nye tekniske løsninger mm)

Utvikling

av system for etterutdanning

NORVAR må gjennomføre følgende aktiviteter for å bygge opp systemet:

Lage opplæringsplaner for hver målgruppe. Her beskrives behov for kompetanse på grunnlag av funksjons- og

arbeidsoppgaveanalyser.

- Utvikle et helhetlig etterutdanningsstilbud på grunnlag av opplæringsplanene. Eksisterende kurs og samarbeid med andre kurstilbydere vurderes i forhold til behovet for kompetanse.
- NORVAR bør utvikle kurs selv og/eller i samarbeid med andre der det finnes et behov som ikke er dekket av eksisterende opplæringsstilbud.

Oppgaver

i systemet for etterutdanning

Oppgavene i systemet må organiseres hensiktsmessig i forhold til NORVARs hovedstyre og styrene for de enkelte faggruppene. Det kan også være aktuelt å opprette et eget utdanningsutvalg i NORVAR. Oppgaver i opplærings-systemet vil være:

- Revidere innholdet i opplæringen gjennom årlige samlinger der trender/utvikling i sektoren diskuteres
- Utvikling av kurs
- Vurdering av samarbeid med andre aktører (bl.a. driftsassistansene)
- Evaluering
- Overvåking av økonomi
- Kursadministrasjon
- Informasjon (katalog/VA-torget)
- Fastsetting av strategier som innspill til handlingsplan/årsmøtet
- Rapportering til hovedstyre/faggruppestyrene

Finansiering

Det er en forutsetning at et opplærings-system skal være selvfinansierende, dvs at kursdeltakerne også skal betale for driften av systemet. Etterspørselen et-

ter kurs vil være sentral i denne sammenheng.

Utfordringen blir å få kommunene til å ta kompetansespørsmålet på alvor og gi personellet den nødvendige opplæring for å løse oppgavene på en god måte. Kursdeltagelse må ikke lenger være en premiering, med ledd i en kompetanseoppbyggingsplan.

NORVAR må satse på få inntekter av opplæringssystemet ved:

- NORVAR holder en del kurs selv
- Ta betalt av andre kursarrangører for vedlikehold av systemet/markedsføring og (evt) kvalitetssikring.

Delprosjektene med kartlegging av funksjoner/arbeidsoppgaver med mer forutsettes delfinansiert av anleggseiere som bruker resultatet til egne opplæringsplaner. NORVAR kan utnytte dette materialet for å «komme i gang».

NORVAR vil undersøke muligheten for ekstern støtte (Etterutdanningsreformen med mer).

Videre arbeid År 2000

1. Gjennomføre arbeids-/funksjonsanalyse med mer på konkrete anlegg for beskrivelse av nødvendig kompetanse for operatører avløp, operatører vannbehandling og transportsystemet.

2. Med utgangspunkt i 1 diskuteres opplegget for etterutdanningssystemet med representanter for kommunene og andre aktører:

- Systemstruktur
- Etterspørrelse
- NORVARs rolle
- Andre aktører
- Finansiering

3. Forslag til NORVARs rolle og videre arbeid behandles i NORVARs hovedstyre.

Referanser

- (1) NORVAR orienterer nr 19/98, Krav til minimumskompetanse i VA-sektoren. Videreføring av etablerte opplæringsordninger.
- (2) VA/Miljøblad 42, Krav til kompetanse for utføring av VA-ledningsanlegg
- (3) VA/Miljøbladene 43, Krav til kompetanse for drift av VA-behandlingsanlegg.
- (4) NORVAR orienterer nr 23/99, ADK-kompetanse
- (5) NORVAR orienterer nr 24/99, OPPLÆRINGSTILBUD
- (6) NORVAR-rapport 101-2000, Status og strategi for VA-opplæringen.